

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра етики, естетики та культурології

ФЕНОМЕН ВІЙНИ В ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 034 культурологія

на здобуття освітнього ступеня бакалавра культурології

Студент-виконавець:

Кліпа Мілана Геннадіївна

IV курс

спеціальність 034- «культурологія»

ОПП «Культурологія»

Науковий керівник:

Рогожа Марія Михайлівна

Доктор філософських наук , професор

Професор кафедри етики , естетики та культурології

(підпис)

Допущено до захисту:

Зав. кафедри _____

Київ- 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ВІЙНА В ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ.....	7
1.1. Образи війни в мистецтві	7
1.2. Війна і розвиток західної культури.....	18
1.3. Еволюція ставлення до війни в західному суспільстві.....	23
РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВІЙНИ В ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ	28
2.1. Психологічні аспекти.....	28
2.2. Етичні аспекти війни в західній культурі.....	32
2.3. Філософські аспекти війни в західній культурі.....	36
2.4. Майбутнє людства та війна.....	40
ВИСНОВОК.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ВСТУП

Аналізуючи різні аспекти війни в західній культурі, ми прагнемо розкрити її природу, розуміння та вплив на сучасне суспільство. Ми розглянемо війну як складне та багатогранне явище та дамо розуміння та розгляд цього дуже важливого аспекту людського буття. Війна протягом усього людського життя була невід'ємною частиною історії людства. Війни велися між різними культурами, націями, кланами і навіть родинами та залишили глибокий слід у розвитку цивілізації. Західна культура є продуктом багатогранної історії, яка містить багаті верстви міфів, легенд і творів мистецтва, які відображають різні аспекти війни. Дослідження історичних, філософських, етичних і соціокультурних аспектів війни в західній культурі розкриває всю складність цього феномену і впливає на формування сучасних поглядів і ставлення до військових конфліктів.

Людство розвивалося протягом мільйона років і завжди спонукало про мир на землі – «Pax in Terris», стара латинська фраза. Та мабуть, нема на світі спокою; але без миру ми не можемо цвісти.

Війна - це складне і багатогранне явище з глибоким культурним і психологічним корінням, а також політичним, економічним і соціальним. Війна впливає на всі аспекти життя західних суспільств, формуючи цінності, духовність, політичні та соціальні інститути.

Протягом століть західна культура накопичила багатий доробок творів, що зображують війну в різних її формах. Від стародавніх міфів та епосів до сучасної літератури та кіно, війна була джерелом трагедії, героїзму, жорстокості та еволюції.

Актуальність теми : Феномен війни в західній культурі, зумовлена не лише його історичним значенням, але й гострою сучасністю. Збройні конфлікти, що спалахують по всьому світу, змушують нас знову і знову звертатися до першопричин війни, шукати відповіді на питання про її природу, еволюцію та вплив на людське життя. Виявлення еволюції ставлення до війни в західному суспільстві.

Об'єкт дослідження - війна як явище культури .

Предмет дослідження - специфіка осмислення феномену війни в західній культурі.

Мета: метою даної класифікаційної роботи є комплексне дослідження феномену війни в контексті західної культури.

Завдання дослідження:

1. проаналізувати еволюцію образів війни в мистецтві;
2. дослідити роль та місце війни в системі цінностей та ментальності західних суспільств;
3. вивчити вплив війни на розвиток психологічних, економічних та соціальних інститутів Західного світу;
4. провести порівняльний аналіз різних концепцій війни та миру в рамках західної філософської думки.

Ступінь наукової розробки теми: до питань війни в історії цивілізації тією чи іншою мірою входили:

Такі античні філософи як Геракліт, Аристотель, Фукидид, згодом філософи Нового часу, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, класики соціології М. Вебер, К. Маркс, Г. Зіммель та сучасні дослідники війни, М. ван Кревельд, Дж. Кірнан, П. Вейль. Також цим питанням цікавляться фахівці з історії, культурології, філософії, соціології, психології, політології та економіки.

Історія війни:

Дослідження еволюції воєнних технологій, стратегії та тактики;

Вивчення причин та наслідків конкретних війн;

Аналіз впливу війни на розвиток суспільства.

Соціологія війни:

Дослідження вплив війни на соціальні структури, цінності та ментальність;

Вивчення гендерних аспектів війни;

Аналіз соціально-економічних наслідків війн.

Психологія війни:

Дослідження впливу війни на психологію та поведінку людей та вивчення причин та наслідків посттравматичного стресового розладу. Аналіз психології солдатів, мирних жителів та інших учасників війн.

Філософія війни:

Дослідження різних концепцій війни та миру. Аналіз антропологічних аспектів війни, природи людської агресивності та жорстокості.

Вивчення етичних проблем війни.

Культурологія війни:

Аналіз образів війни в міфології, епосі, літературі, мистецтві та інших культурних феноменах. Дослідження ролі та місця війни в системі цінностей та ментальності західних суспільств. Вивчення впливу війни на культурні практики та традиції.

Також ось деякі з перспективних напрямків досліджень:

Дослідження впливу нових технологій на ведення війн;

Вивчення психології та поведінки людей;

Аналіз етичних проблем сучасних війн;

Вивчення гендерних аспектів сучасних війн;

Аналіз культурної пам'яті про війну.

Методологія :

У цьому дослідженні присутній аналіз історичних джерел, що описують війни та їх вплив на західне суспільство, також культурологічний аналіз образів війни в міфології, епосі, літературі та мистецтві. Філософський аналіз дослідження різних концепцій війни та миру в рамках західної філософської думки, соціологічний аналіз впливу війни на соціальні структури, цінності та ментальність західних суспільств та економічний аналіз впливу війни на економіку західних країн.

Практичне значення:

Можливість використовувати результати дослідження для кращого розуміння причин та наслідків війн, а також для розробки нових.

Структура роботи:

Це дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури. Перший розділ має три підрозділи. Другий розділ має чотири підрозділи. Загальна кількість джерел, використаних у дослідженні складає 39.

I. ВІЙНА В ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ

1.1. Зображення війни в мистецтві

Описи війни в західному мистецтві відображають зміну ставлення до війни та її наслідків для суспільств у різні історичні періоди. Це стосується різноманітних форм мистецтва, зокрема живопису, скульптури, літератури, театру та кіно. Наприклад в античності Партенонські фризи були символом який демонстрував боротьбу між греками та амазонками, богами та велетнями, цивілізацією та варварством, також у Римі були тріумфальні арки, такі як арка Тита, які зображували воєнні перемоги та перемоги імператора [1]. Також грецькі керамічні вази, на яких зображувалося сцени битв, таких як битва при Трої. Згодом у Середньовіччі, війну зображували фрески в церквах, це були зображення битв між святими та демонами або між християнськими воїнами та язичниками. Також у період відродження Мікеланджело зобразив статую Давида, яка символізує перемогу над ворогами, а в цей же період Донателло створив статуї кондотьєрів, таких як Гаттамелата. Але більш детально як зображувалась війни в західному мистецтві розглянемо наступним чином [11].

Міфологія.

Війна – це поширена тема в міфології західного світу. Її часто зображують як руйнівну силу, яка може призвести до великих страждань і втрат. Однак війна також може розглядатися як необхідне зло, іноді необхідне для захисту свободи та справедливості. Також зображення війни у західній культурі через призму міфології має велике значення, оскільки міфи часто вражають основні уявлення суспільства про життя, смерть, героїзм і конфлікт.

В античній міфології війна часто зображувалася як боротьба між силами добра і зла або між богами різних пантеонів. Наприклад, війна між олімпійськими богами і титаном у грецькій міфології була символом боротьби за світове панування. У багатьох західних культурах є боги та богині, пов'язані з війною. Наприклад, грецький бог Арес – бог війни та насильства, а римська богиня

Мінерва – богиня мудрості та війни. Також, міфи часто розповідають про героїв, які воюють у битвах і перемагають ворогів. Наприклад, грецький герой Ахілл – один із найвидатніших воїнів Троянської війни. Міфи про створення розповідають про те, як війна виникла у світі. Наприклад, грецький міф про Пандору пояснює, як зло і війна були випущені на світ, коли Пандора відкрила скриньку. Міфи про кінець світу, міфи пророкують, що війна зрештою призведе до кінця світу. Наприклад, норвезький міф про Рагнарек описує остаточну битву між богами та монстрами, яка призведе до знищення світу. У грецькому міфі про Троянську війну війна зображується як руйнівна сила, яка призводить до смерті та руйнувань. Війна триває десять років і призводить до загибелі багатьох героїв, включаючи Ахілла та Гектора. У римському міфі про Енея війна зображується як необхідне зло. Еней – троянський герой, який змушений тікати з Трої після її знищення. Він подорожує до Італії, де веде війну, щоб заснувати нове місто Рим. У норвезькому міфі про Рагнарек війна зображується як випробування, яке боги та монстри повинні пройти. Битва жорстока і призводить до знищення світу. Також міф Валькірії - це діви війни які допомагають обранцям серед загиблих у битві потрапити до Вальхалли, де вони будуть готуватися до Рагнароку. А ось Кельтська міфологія, а саме Морріган- це богиня воєн і смерті, яка може перетворюватися на ворона. Вона часто з'являється перед битвами і має вплив на їх результат, вона також веде до нового початку. Міфи про війну не тільки формували уявлення про військову майстерність і добродішність, а й відображали двостороннє ставлення до війни: як героїзму, так і трагічної необхідності. Це стало джерелом натхнення для воєначальників і попередженням про руйнівні наслідки конфлікту [3].

Ці образи можуть допомогти нам зрозуміти природу війни та її вплив на людське суспільство.

Отже, антична міфологія значно вплинула на західну культуру. Вона стала основою для багатьох культурних цінностей і моральних принципів західної цивілізації. Міфи про героїзм, честь, справедливість, долю залишили глибокий слід у культурній пам'яті. Антична міфологія також вплинула на формування

філософських і наукових концепцій, такі філософи, як Платон і Аристотель, використовували міфи для пояснення своїх ідей, і міфологічні теми часто ставали основою для філософського розуміння природи Всесвіту та місця людини в ньому [21]. Це культурна спадщина, яка сформувала і продовжує формувати уявлення про світ, людей та їхнє місце в ньому.

Як війна зображується в літературі західної культури?

Образи війни літературі західної культури відображають зміну ставлення до війни та її впливу на суспільство. Наприклад, Епічна поема Гомера «Іліада» описує Троянську війну як жорстоку і криваву битву, що призвела до загибелі багатьох героїв. Середньовічна література у лицарських романах битви часто зображуються як лицарські поединки, в яких герої демонструють свою мужність і честь. Натомість в епоху Відродження війну зображують більш реалістично, підкреслюючи її трагічні наслідки. Трагедія Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєтта» є прикладом того, як війна між двома сім'ями призводить до загибелі героя. Письменники епохи Просвітництва часто критикували війну як варварське явище. «Кандид» Вольтера є прикладом, який зображує війну як абсурдну і безглузду [4].

У ХІХ столітті війна зображувалася більш неоднозначно. З одного боку, зображували жорстокість і трагедію війни, а з іншого - оспівували героїзм і патріотизм. Прикладами є роман Льва Толстого «Війна і мир» та вірш Альфреда Теннісона «Гусарська карикатура». ХХ століття, з його двома світовими війнами, породило низку творів, що зображують жахи війни.

Прикладами є роман Еріха Марії Ремарка «На Західному фронті без змін» та Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц». Важливо зазначити, що зображення війни в літературі не завжди відповідає дійсності. Письменники часто використовують війну як метафору для інших питань, таких як політична боротьба, соціальна нерівність та особисті конфлікти. Війна є важливою частиною людської історії, і література допомагає нам краще зрозуміти її причини, наслідки та вплив на людей. Література може заохочувати пацифістські

настрої, засуджувати війну та оспівувати мир. Зображення війни може бути потужним художнім інструментом для емоційного впливу на читачів.

Ось деякі поширені образи війни в західному мистецтві:

Битви – це поширена тема військового мистецтва. Їх часто зображують як хаотичні та жорстокі події, з великою кількістю смертей і руйнувань. Війна - поширена тема у військовому мистецтві. Вона часто зображується як хаотична і жорстока подія, що несе багато смертей і руйнувань. Солдати - ще один поширений образ у військовому мистецтві. Їх часто зображують як героїв, що борються за свою країну або свої сім'ї. Жертви війни також часто зображуються у творах мистецтва. Їхнє зображення може викликати співчуття до страждань, спричинених війною. Війна зображується в західному мистецтві з різних причин, одна із причин це для того аби відобразити історичні події. Було створено багато творів мистецтва, які відображають реальні війни та битви. На честь героїв створювалися художні твори. Протест проти війни Деякі твори мистецтва були створені на знак протесту проти війни та її жахів, а також для дослідження природи війни та її впливу на людське суспільство [10].

Війна і мир є однією з найдавніших і найглибших тем людської культури, і це відображено в багатьох утопічних і антиутопічних візіях. Тоді як утопічні бачення показують мирне ідеальне суспільство, дистопічні сценарії показують несприятливі наслідки війни та смертоносну реальність майбутнього. Томас Мор у своїй книзі «Утопія» (1516) говорить про ідеальне суспільство без воєн чи конфліктів. Утопії уникають війни, вирішують суперечки дипломатичним шляхом і вдаються до військових дій лише в разі необхідності або в рамках самооборони.

Відомий науково-фантастичний серіал «Стартрек» зображує майбутнє, де людство долає конфлікти, живе в мирі та досліджує космос у єдності. Війни та міжпланетні конфлікти все ще відбуваються, але насамперед цінується дипломатія та мирне співіснування. А дистопічні бачення - це твори мистецтва, які зображують уявні суспільства, що характеризуються надзвичайно негативними, гнітючими й часто катастрофічними умовами життя [11]. У цих

роботах, як правило, наголошується на певній соціальній, політичній, економічній чи технологічній тенденції, яка, на думку автора, може мати фатальні наслідки, якщо її не повернути в минуле або не перервати й критикувати. Наприклад, Джордж Орвелл у своєму романі «1984» зображує тоталітарне суспільство, в якому постійна війна використовується як засіб управління та маніпулювання населенням. Війна тут є не лише засобом агресії ззовні, а й гноблення зсередини. Також у романі Курт Воннегут «Бійня номер п'ять» зображено руйнування Дрездена під час Другої світової війни та зображено абсурдність і жах війни. Воннегут наголошує на руйнівних наслідках війни для людської психіки та суспільства.

Зображення війни в західному мистецтві змінювалося з часом. Ранні зображення війни часто були дуже ідеалізованими, зображуючи війну як героїчну і почесну подію. Однак з часом зображення війни стали більш реалістичними і відображали жорстокість і жах війни.

Еволюція образів війни в музиці західної культури [11].

Образ війни в музиці західної культури, була невід'ємною частиною людської історії протягом століть, жорстокість, трагізм і героїзм війни знайшли своє відображення в різних видах мистецтва, в тому числі і в музиці. Протягом століть західна музична культура накопичила багатий масив творів, що зображують війну в різних формах.

Основна частина музики Середньовіччя була пов'язана з релігією і церковними традиціями, але були й інші види музики, пов'язані з військовими походами і життям воїнів. Музика раннього середньовіччя також відігравала роль у контексті війни та військових конфліктів.

Вона часто використовувалась для підняття бойового духу та святкування перемоги, а також музика використовувалася для поширення ідеологічних повідомлень, які виправдовували війну та героїзували воїнів. Серед поширених жанрів - військові марші, сурми та героїчні пісні. Хоча марші в сучасному розумінні ще не були сформовані в ранньому Середньовіччі, музика допомагала підтримувати ритм і організацію під час військових рухів. Також

використовувались труби та свистки на полі бою, щоб сигналізувати, закликати воїнів, ініціювати атаки та відступ. Музика раннього середньовіччя виконувала кілька важливих функцій у військовому контексті [24]. Це сприяло злагодженню бойових дій, зміцненню бойового духу, збереженню блискучої пам'яті про бойові дії, поширенню агітаційних повідомлень. Хоча значна частина музики цього періоду була релігійною, її військові аспекти також мали значний вплив на культурне та соціальне життя середньовічного суспільства.

Наприклад лицарські романи такі як «Пісня про Роланда» та «Пісня про мого Сіда». Але у період пізнього Середньовіччя та Ренесансу вплив релігії на музику зростає. З'являються твори, що оспівують війну як Божу кару або як поле битви між добром і злом. Поширеними жанрами стають спірічуелс, мотети та меси.

У бароко війна стає більш світською темою. З'являються опери, кантати та інші твори, що зображують політичні та соціальні наслідки війни. Поширеними жанрами є опера, кантата та інструментальна музика. Далі йде Класицизм. Класицизм зображує війну як героїчну боротьбу за свободу і справедливість. Поширеними жанрами є симфонії, концерти та опери. У період романтизму війна зображується як трагедія, сповнена смертей і страждань. Поширені жанри це опера, симфонічна поезія та пісня. XX-XXI столітті музика урізноманітнювалася [24].

З'являються твори, що зображують війну з пацифістської точки зору, та твори, що досліджують психологічні наслідки війни. Поширеними жанрами є симфонії, опери, пісні та електронна музика. Зміна ставлення до війни від глорифікації до пацифізму також зростання ролі релігії та політики в зображенні війни, вплив нових технологій на музику, пов'язану з війною та роль музики у збереженні пам'яті про війну.

Образ війни у театрі.

Війна протягом століть була невід'ємною частиною історії людства, а її трагічні наслідки відображені в різних видах мистецтва, зокрема в театрі. Театральні постановки на військову тематику дають можливість не лише

осмислити трагічні події військових дій, а й дослідити складні емоції, моральні дилеми та соціальні проблеми, які з них виникають. Театральні постановки військової тематики різноманітні за тематикою і жанрами. Деякі твори присвячені героїзму воїнів, зображенню мужності, самопожертви та боротьби. А деякі твори досліджують психологічну травму, яку завдає людям війна, зображуючи страждання, втрати та моральне розуміння. Крім реалістичної драми, існують також комедії, сатири, абсурдистичні твори, які через гумор і гротеск викривають жорстокість і безглуздість війни [18].

Найбільш відомі театральні постановки, «Антигона» Софокла, ця класична грецька трагедія досліджує конфлікт між особистими переконаннями та державним законом на тлі братовбивчої війни, «Гамлет» Вільяма Шекспіра, п'єса зображує трагічну долю принца Гамлета, який прагне помститися за смерть батька на тлі політичних інтриг та війни, «Войцек» Георга Бюхнера натуралістична драма описує жорстокість та дегуманізацію, які війна може спричинити у звичайних людей, та «Чорна комедія» Пітера Вайса антивоєнна п'єса зображує абсурдність та аморальність війни через гротескні та сатиричні образи. Варто зазначити, що такі постановки мають великий вплив. Театральні твори про війну справляють глибокий вплив на глядачів, викликаючи сильні емоції, розмірковуючи над складними моральними проблемами, викликаючи співчуття та турботу про тих, хто постраждав від війни [2].

Війна в образотворчому мистецтві: живопис, скульптура.

Війна завжди була важливою темою образотворчого мистецтва західної культури, відображаючи соціальні, політичні та культурні зміни.

Давайте поміркуємо, як війну зображували на картинах і скульптурах від середньовіччя до сучасності.

Романські та готичні мініатюри, війни добре представлені в декоративних рукописах, таких як псалми та хроніки. Ці мініатюри мали передусім символічний характер, уособлювали боротьбу добра і зла і часто мали релігійний підтекст. Наприклад, «Байський гобелен» (1070-1080), який зображує норманське завоювання Англії. А скульптури у той період зображувались у

церквах та соборах. У багатьох середньовічних соборах були скульптури, що зображували лицарів, що борються, як символи захисту віри. Наприклад скульптури лицарів на фасадах готичних соборів, таких як собор у Шартрі [26].

З часом, у період Ренесансу, художники часто зображували історичні битви, підкреслюючи анатомічну точність та динаміку. До прикладу, «Битва при Сан-Романо» Паоло Учелло (1435-1460), яка демонструє використання перспективи для створення глибини та руху, та скульптура Вершницька Бартоломео Коллеоні Андреа дель Верроккьо (1480-1488) у Венеції. У той час скульптури створювали статуї та рельєфи, що увічнювали військових героїв та важливі битви. Період бароко, художники підкреслювали динамічні композиції та драматичні світлотіньові контрасти. Таким прикладом можна назвати, «Битва при Іссі» Пітера Пауля Рубенса (1605-1607), де зображена перемога Александра Македонського та скульптура Джованні Лоренцо Берніні, такі як «Екстаз святої Терези» (1647-1652), що передають динаміку та емоції. У 19 столітті ж війна у мистецтві зображувалась з сильним емоційним і візуальним впливом і часто підкреслюють героїзм і жах війни. У цей час з'явилися численні монументи на честь важливих битв та полководців. Пам'ятник Наполеону на Вандомській колоні в Парижі (1806-1810).

У часи модернізму та у наші часи художники використовували різні стилі, щоб передати жахи та абсурдність війни.

«Герніка» Пабло Пікассо (1937), що зображує бомбардування іспанського міста під час Громадянської війни та скульптура Меморіал ветеранів В'єтнаму (1982) Майї Лін у Вашингтоні, що використовує прості форми для створення потужного емоційного ефекту [29].

Війна в образотворчому мистецтві західної культури еволюціонувала від символічних образів до складних емоційних і абстрактних виразів. Від середньовічних ілюстрацій і готичних скульптур до сучасних абстрактних інсталяцій і реалістичних бойових сцен, кожна епоха відображала унікальний підхід до зображення війни.

Кінозображення війни в західній культурі.

Війна була однією з найважливіших тем людської історії протягом століть. Кінематограф, один з найпопулярніших видів мистецтва, не уникнув цієї теми. Зображення війни в західному кіно еволюціонувало протягом століть, відображаючи зміни в суспільних цінностях, політичному і соціальному контексті та технологічних можливостях. Еволюція зображення війни. Війна у ранні часи зображується як героїчна боротьба з чітким розмежуванням між добром і злом. Поширеними жанрами є військові драми та документальні фільми. Перша світова війна вплинула на те, що з'явилися фільми, що зображують жорстокість і трагедію війни, поширеними жанрами є антивоєнні драми та німі фільми [28].

Період Другої світової війни почали зніматися фільми для заохочення та мобілізації воєнних зусиль. Поширеними жанрами є воєнні епопеї та пропагандистські фільми. У період Холодної війни, війна зображується як конфлікт між двома світовими режимами. Поширені шпигунські трилери та політичні драми [20]. У сучасному кіно зображення війни стало більш різноманітним. Деякі фільми досліджують психологічні наслідки війни, тоді як інші критикують її. Поширеними жанрами є військові драми, трилери та художні фільми.

Зміна ставлення до війни від глорифікації до пацифізму, вплив нових технологій на зображення війни в кіно, роль кіно у збереженні пам'яті про війну. Зображення війни в західному кіно еволюціонувало протягом століть, відображаючи зміни суспільних цінностей, політичного та соціального контексту, а також технічних можливостей [35].

Фільми можуть бути використані для прославлення війни, закликів до миру, зображення її трагедії та дослідження її психологічних наслідків.

Приклади фільмів:

«Народження нації» (1915) - один з найвпливовіших і суперечливих фільмів в історії кінематографа, він зображує події Громадянської війни в США і реконструкції з расистських позицій;

«На Західному фронті без змін» (1930) - це екранізація однойменного роману Еріха Марії Ремарка, що зображує жахи Першої світової війни з точки зору молодого німецького солдата. Фільм отримав два «Оскара» і став класикою антивоєнного жанру;

«Касабланка» (1942) - романтична драма, що розгортається під час Другої світової війни в марокканському місті Касабланка;

«Апокаліпсис сьогодні» (1979)- психологічна воєнна драма, заснована на повісті Джозефа Конрада «Серце пітьми»;

«Список Шиндлера» (1993)- драма про Голокост, заснована на реальній історії Оскара Шиндлера, німецького бізнесмена, який врятував понад тисячу польських євреїв під час Другої світової війни;

«Врятувати рядового Раяна» (1998) - військова драма, що починається з реалістичного зображення висадки в Нормандії під час Другої світової війни;

« Чорний Яструб» (2001)- фільм зображує битву в Могадішу 1993 року, коли американські війська потрапили в засідку під час місії в Сомалі;

«Володар перснів: Повернення короля» (2003) - останній фільм трилогії «Володар перснів», що базується на романах Дж. Р. Р. Толкіна;

« Снайпер» (2014) - біографічний фільм про американського снайпера Кріса Кайла, який служив під час війни в Іраку і став найсмертоноснішим снайпером в історії США;

«З міркувань совісті» (2016) - біографічний фільм про Десмонда Досса, медика-альтруїста, який відмовився носити зброю під час Другої світової війни, але врятував багато життів під час битви за Окінаву;

«Дюнкерк» (2017) - воєнний трилер про евакуацію британських та союзних військ з французького пляжу Дюнкерк під час Другої світової війни;

«1917» (2019)- воєнний фільм, знятий у вигляді одного безперервного кадру, що розповідає про двох британських солдатів, які отримують завдання доставити важливе повідомлення через лінію фронту під час Першої світової війни;

« Перекладач» (2023)- воєнний трилер, що слідує за перекладачем, який допомагає американському військовому в Афганістані. Фільм досліджує теми лояльності та виживання в умовах війни.

Військові фільми еволюціонували від чорно-білої класики до високобюджетних блокбастерів, які передають складність і жах війни за допомогою сучасних технологій і реалістичних образів. Це не лише віддзеркалення історичних подій, а й порушує глибокі питання про природу війни, людську мораль і ціну миру.

Отже, зображення війни в мистецтві, дає нам можливість краще зрозуміти це складне явище, його причини, наслідки та вплив на життя людей. . У міфології війна часто постає як символічний конфлікт між добром і злом, давня боротьба за владу і контроль. У літературі часто міститься бажання припинити війну. Автори часто висловлюють прагнення до миру та пошук шляхів вирішення конфліктів без застосування насильства. У кіно війна зображується через її сувору реальність, як драматична подія, що змінює життя, спричиняє героїзм, страждання та злочини, відображає складні морально-етичні проблеми. Фільми про війну змушують глядачів задуматися про природу людської природи та проблеми, пов'язані з насильством і конфліктами. Водночас фільми про війну можуть бути засобом виховання та пам'яті тих, хто віддав своє життя в боротьбі за свободу та мир [35]. Західна культура має довгу історію героїзму та героїчного епосу, який прославляє воїнів.

Війна в західному мистецтві відображає глибокі аспекти людського досвіду, висвітлюючи не лише важливі моменти в історії, але й питання про моральні та етичні аспекти конфлікту. Це нагадує нам про важливість миру та дипломатії, а також про те, що війна завжди має жахливі наслідки для людей.

Тому в західному мистецтві війна є складною темою, яка відображає різні аспекти людського буття та суспільних відносин. В той самий час культура також поважає мирні цінності, які можуть протистояти насильству та війні.

Важливо пам'ятати, що війна - це не лише поле бою, а й те, що відбувається в серцях і умах людей. Вона може збудити як найкращі, так і найгірші людські

якості, і її вплив на розвиток людства відчувається протягом багатьох років після закінчення

1.2. Війна і розвиток західної культури

Війна вже давно стала невід'ємною частиною західної культури, відображеною в міфах, легендах, епосах, історичних хроніках, романах, віршах, картинах, скульптурах і фільмах. Вона завжди знаходила відображення в літературі, живописі, кіно та інших видах мистецтва. Твори із зображенням війни часто стають важливою частиною культурної спадщини та впливають на свідомість людей. Також на культуру впливають економічні та соціальні аспекти, але для початку як впливає війна на культуру безпосередньо [36].

Пам'ять про війну є важливою частиною культури. Героїзм є важливою культурною цінністю і часто асоціюється з війною. Герої - це люди, які вирізняються своєю мужністю і самопожертвою під час війни. Також спогади про війну може набувати різних форм, включаючи меморіали, музеї, книги та фільми [15]. Війна в мистецтві та літературі є частою темою. Військові події можуть бути зображені реалістично або алегорично. Також війна сприяє розвитку нових музичних жанрів і стилів, а іноді використовується як інструмент пропаганди. Часто війна є темою театру і кіно, також мода та дизайн може призвести до змін. Наприклад, Перша світова війна спростила дизайн одягу, використавши альтернативні матеріали та збільшила популярність жіночого робочого одягу.

Друга світова війна стимулювала розвиток синтетичних волокон, таких як нейлон, а також практичного та зручного одягу для військового та цивільного персоналу. Війна у В'єтнамі, антивоєнний рух та субкультура епохи сильно вплинули на моду, з наголосом на повсякденному одязі, джинсах і довгому волоссі [20]. Із вищесказаного, можна зробити висновок, що кожна війна приносить якісь певні зміни у життя людей та культури.

Після Першої світової війни багато художників і письменників відійшли від традиційних форм мистецтва та літератури і почали експериментувати з новими формами вираження. Виник новий напрямок експресіонізм.

Експресіонізм - це німецький модерністський напрямок у мистецтві, який виник на початку ХХ століття. Він відображав емоційний стан людей, які пережили Першу світову війну. Деякі представники експресіонізму :Ернст Людвіг Кірхнер, Еріх Хеккель, Карл Шмідт-Ротлуф, Август Маке, Франц Марк. Якщо розглядати мистецтво та літературу протягом століть, то можна помітити що там описували війну та її наслідки. Це дає нам можливість зрозуміти, як війна впливала на людей і суспільство. Наприклад : «Герніка» Пабло Пікассо - відома картина, що зображує жахи бомбардування Герніки під час Громадянської війни в Іспанії, «Володар перснів» Дж. Р. Р. Толкіна - епічний фентезі-роман, який досліджує теми війни, добра і зла та "На західному фронті без змін" Еріха Марії Ремарка - антивоєнний роман, який описує жахливі реалії життя солдатів на Першій світовій війні [14].

Економічний аспект.

Економіка та культура тісно переплетені та впливають одна на одну протягом століть. Розвиток економічних систем західних країн спричинив значні зміни в соціальних структурах, цінностях, переконаннях і формах культурного вираження. Економічне процвітання стимулювало розвиток мистецтва та літератури, оскільки люди, які мали більше вільного часу та ресурсів, могли присвятити себе творчості [23]. З появою нових технологій і дедалі більшою доступністю розваг багато форм попкультура, від музики та кіно до моди та реклами, стають мейнстримом, і люди завжди стикаються з новими ідеями, які впливають на культурні норми, цінності та способи життя, які можуть призвести до адаптації та зміни традицій [18].

З індустріалізацією та урбанізацією люди почали масово мігрувати із сільської місцевості до міст у пошуках кращих економічних можливостей. Це призвело до зростання міст, нових соціальних структур і формування нового способу життя. Економічний розвиток призвів до появи нових соціальних класів, таких як робітничий клас і середній клас. Ці класи мають різні цінності, інтереси та культурні практики.

Економічний прогрес відкрив нові можливості для соціального просування, дозволяючи людям з нижчих класів просуватися соціальними сходами завдяки освіті та покращенню економічного статусу [18].

Також варто зазначити, що війни часто стимулюють збройову промисловість, включаючи виробництво зброї, броні, боєприпасів і військового обладнання. Це може призвести до збільшення виробництва та збільшення прибутків для компаній, що спеціалізуються в цій галузі. Війна стимулює розвиток нових медичних технологій, таких як хірургія, протезування та лікування травм. Ці технології потім покращують життя людей по всьому світу. Також війна може стимулювати створення інфраструктурних проєктів, таких як будівництво доріг, залізниць, аеропортів та інших об'єктів, необхідних для підтримки військових операцій. Це може стимулювати економіку та забезпечити людей роботою. Військові конфлікти часто призводять до збільшення витрат на оборону, включаючи оплату солдатам, закупівлю військового обладнання та проведення військових операцій. Вона може стимулювати економіку шляхом збільшення грошового обігу та попиту на товари чи послуги. Війна може стимулювати розвиток нових технологій та інновацій у різноманітних сферах, включаючи військову техніку, медицину та зв'язок. Наприклад, війни в Афганістані та Іраку призвели до появи нових технологій у сфері безпеки та боротьби з тероризмом [26]. Однак важливо враховувати, що переваги війни для економічного розвитку є тимчасовими та можуть мати серйозні негативні наслідки. Війна може спричинити серйозні людські страждання, зруйнувати економічні та соціальні структури та створити геополітичну нестабільність, яка шкодить інвестиціям і розвитку.

Тому хоча в деяких випадках війна може сприяти економічному розвитку, ціна, яку суспільство платить за військовий конфлікт, є надто високою. Зрештою, мир і стабільність залишаються важливими передумовами для сталого економічного розвитку та процвітання західної культури.

Соціальні аспекти.

Війна може спричинити великі зміни в структурі суспільства. Хоча деякі люди можуть отримати нові можливості для просування, інші можуть зіткнутися з дискримінацією та маргіналізацією. Війна може розширити роль жінок у суспільстві, оскільки вони беруть на себе нові обов'язки, які традиційно виконували чоловіки. Наприклад, під час Другої світової війни жінки були залучені до промисловості та інших сфер діяльності, що раніше вважалися чоловічими [6]. Це може призвести до довгострокових змін у гендерних ролях і очікуваннях. Війна може призвести до зростання соціальної єдності, оскільки люди об'єднуються проти спільного ворога. Однак це може призвести до посилення етнічної та релігійної напруженості, відторгнення іноземців і посилення расизму.

Також варто зазначити вплив війн на цінності суспільства в західній культурі.

Війни часто призводять до посилення патріотичних почуттів людей, об'єднуючи їх навколо спільних цілей та ідентичності. Це не лише підвищує довіру до своєї країни та культури, а й підвищує готовність жертвувати заради захисту країни. Також війна може призвести до зміцнення індивідуалістичних і колективістських цінностей. З іншого боку, люди можуть зіткнутися з жорстокістю та обмеженнями війни та надавати більшого значення особистій свободі та самовираженню. Але вони також можуть вважати співпрацю та єдність важливішими, оскільки розуміють, що виживання та перемога залежать від спільних зусиль [20]. Наприклад, під час Першої світової війни спостерігалася масова мобілізація нації, що сприяла великій соціальній єдності. Війна може посилити або підірвати гуманістичні цінності та цінності співчуття.

З іншого боку, люди можуть бути більш схильні співпереживати стражданням інших, тому що вони самі були свідками або жертвами жорстокості. З іншого боку, вони схильні охолоджуватися від насильства і ставати байдужими або дегуманізувати своїх ворогів.

Отже, вплив війни на західну культуру складний і багатогранний. Війна може стимулювати розвиток нових культурних форм і явищ. Наприклад, війна

може спричинити появу нових музичних, образотворчих та літературних стилів та зміни в соціальних і економічних інституціях. Війна також може спричинити зміни соціальних і культурних цінностей. Наприклад, це призводить до зростання патріотизму, націоналізму, пацифізму. Вона також може руйнувати культурні пам'ятки та забирати життя людей, які є носіями культурних традицій [25].

Ми ніколи не повинні забувати, що війна – це жахливе явище, яке несе смерть, руйнування та страждання. Нові культурні форми і явища, що виникають під впливом війни, часто є результатом трагедій і страждань. Але якоюсь мірою війна також може мати позитивний вплив на культурний розвиток, об'єднуючи людей і змушуючи їх переглянути свої цінності. Війна може стимулювати розвиток нових технологій, які можна використовувати в мирних цілях, також вона може призвести до появи нових політичних і соціальних рухів. Перерозподіл влади, війни часто призводять до розпаду імперій і диктатур та створення нових держав. Це призводить до радикальної зміни балансу сил, перерозподілу влади та появи нових політичних акторів. Та поява нових ідеологій. Війна може стимулювати розвиток нових політичних ідеологій, які ставлять під сумнів чинний порядок і пропонують альтернативні шляхи розвитку [25]. Також війна може призвести до зміни політичних режимів від демократії до авторитаризму або навпаки, зростання націоналізму це може стимулювати націоналістичні настрої, що призводить до централізації влади та порушення прав меншин.

Зміни у зовнішній політиці також може докорінно змінити зовнішню політику держави, зробивши її більш мілітаристською або пацифістською.

1.3 Еволюція ставлення до війни в західному суспільстві

Багато людей середньовіччя вірили, що війна — це божественне провидіння, покарання за гріх або засіб виконання волі Бога. Лицарі, які становили еліту середньовічного суспільства, бачили війну як спосіб продемонструвати свою мужність, силу та відданість своєму монарху. Війна

давала можливість здобути багатство, землю, титули та престиж. Прості люди, на яких випав основний тягар війни, часто зазнавали страждань, руйнувань і втрат. Дехто вважав, що війна є необхідним злом, іноді неминучим для захисту їхніх інтересів чи релігії. У середньовіччі війна розглядалася як божественне право монархів та інструмент розширення територій та політичного впливу. Існував чіткий поділ між воїнами та цивільним населенням, а лицарський кодекс визначав правила поведінки на полі бою [14]. Релігія відігравала значну роль у виправданні та освяченні війни, а воїнів часто вважали мучениками.

З епохою Відродження почали з'являтися нові ідеї щодо природи війни. Нікколо Макіавеллі у своєму творі "Державець" стверджував, що війна є неминучим інструментом політики, а монархам слід використовувати її без моральних обмежень. Цей прагматичний погляд на війну кинув виклик традиційним уявленням про лицарську честь та релігійну мораль. Великий вплив на ставлення до війни мали хрестові походи, що почалися в XI столітті. З одного боку, вони сприяли розвитку лицарської культури та ідеалізації війни як битви за віру, а з іншого – призвели до зростання жорстокості та фанатизму. Зростання міст і торгівлі в XII-XIII століттях призвело до зростання пацифістських настроїв. Жителі міст, насолоджувались мирним розвитком і процвітанням, але часто обурювалися війнами, які завдавали шкоди торгівлі та руйнували добробут[14]. Зміни в техніці ведення війни, наприклад, поява нових видів зброї та тактики, також вплинули на ставлення до війни. Війни ставали кривавішими та руйнівнішими, що призводило до зростання антивоєнних настроїв. Ранній Новий час приніс нові методи ведення війни, такі як вогнепальна зброя та постійна армія.

Це призвело до більш кривавої та руйнівної війни та збільшення жертв серед цивільного населення. Війну стали визнавати жахливим явищем, що суперечить цінностям гуманізму та Просвітництва. Посилення централізованої влади монархів посилювало конкуренцію між державами за ресурси, території та політичний вплив. Це своєю чергою, стимулювало розвиток військових цілей і робило війни більш жорстокими та масштабними. Релігійні конфлікти, такі як

Трирічна війна (1618-1648), спричинили великі людські втрати та руйнування. Ці події спричинили зростання настроїв проти війни та пошуку альтернативних форм вирішення конфліктів. Нові філософії, такі як гуманізм і раціоналізм, наголошували на цінності людського життя та важливості миру. Розвиток зброї та військових технологій зробили війну більш смертоносною та руйнівною. Відбуваються масштабні війни, які зробили війну менш привабливою для багатьох держав [15].

Ідеї Просвітництва, як раціоналізм, індивідуалізм і прогрес, спричинили нове ставлення до війни. Військова служба все ще цінувалася, але такі чесноти, як честь, мужність і самопожертва, цінувалися більше, ніж жорстокість і кровопролиття. Філософи та полководці досліджували принципи стратегії та тактики, щоб зробити війни коротшими, менш кровопролитними та ефективнішими. Війну стали вважати не природним явищем, а результатом людських помилок і невігластва. Такі філософи, як Жан-Жак Руссо, стверджували, що війна порушує природні права людини на життя та свободу. У своїй книзі «До вічного миру» німецький філософ Іммануїл Кант запропонував ідею всесвітньої федерації, яка могла б запобігти війні. Французький філософ Вольтер був одним із найвідоміших критиків війни епохи Просвітництва. Він написав багато творів, де засуджував жорстокість і руйнівний вплив війни на суспільство. Фрідріх Великий, король Пруссії, був відомим полководцем, який також цікавився ідеями Просвітництва [7]. Він реформував пруську армію, наголошуючи на дисципліні та маневровість, і намагався вирішувати конфлікти дипломатичним шляхом.

Згодом XIX століття та Наполеонівські війни (1803-1815).Ця епоха ознаменувалася широкомасштабними військовими діями, які поширилися по всій Європі [25].

Війна спричинила величезні людські жертви та руйнування, але також призвела до зростання націоналізму та почуття європейської єдності. Кримська війна (1853-1856) між Росією та Османською імперією за контроль над Чорним морем була першим великим конфліктом, у якому використовувалися нові

технології, такі як пароплавство та телеграф. Ця війна також ознаменувала початок занепаду Османської імперії та зростання впливу Британії та Франції.

Об'єднання Італії та Німеччини (1859-1871) ця війна була спрямована на національне об'єднання, призвели до створення нових європейських держав і зміцнення національної свідомості. Колоніальні війни протягом 19 століття європейські держави агресивно розширювали свої колоніальні імперії, що призвело до численних воєн з корінними народами. Хоча ці війни часто були жорстокими та несправедливими, вони також сприяли поширенню європейської культури та технологій [20]. Також у 19 столітті спостерігався підйом мілітаризму, який виражався у збільшенні військових бюджетів, розширенні армії та флоту та посиленні патріотичних і націоналістичних настроїв. 19 століття стало свідком розквіту націоналізму та імперіалізму, що призвело до низки воєн у Європі та за її межами. Ці війни часто велися за володіння колоніями та ресурсами, і вони зазвичай супроводжувалися жорстокістю та варварством [28].

Перша світова війна (1914-1918) стала поворотним моментом в історії ставлення до війни. Небувалий масштаб руйнувань та кількість жертв цієї війни жахнули людей і змусили їх переосмислити своє ставлення до війни як до інструменту розв'язання проблем. Після Першої світової війни в західному суспільстві панували пацифістські настрої. Люди хотіли миру та стабільності та сподівалися, що створення Ліги Націй допоможе запобігти майбутнім війнам. Однак ці надії виявилися марними. У 1930-х роках агресивна зовнішня політика фашистських режимів Італії та Німеччини знову поставила Європу на межу війни. У цей період також з'явилися нові ідеології, такі як комунізм і фашизм, які розглядали війну як засіб досягнення мети. Друга світова війна стала більш кровопролитною і жорстокою, ніж Перша. Це призвело до загибелі десятків мільйонів людей, створюючи жахливі злочини проти людства, такі як Голокост. Ця війна остаточно похитнула віру в ідею «справедливої війни». Вона продемонструвала, що сучасна війна — це не поле бою, де солдати воюють один з одним, а театр тотальної війни, де страждають усі, включно з мирним

населенням. Після Другої світової війни західне суспільство знову закликала до миру. Організація Об'єднаних Націй була створена для запобігання майбутнім війнам і розвитку міжнародного співробітництва [7]. 20 століття було часом швидкої зміни ставлення західного суспільства до війни. Від пристрасті до патріотизму Першої світової війни до страху та відчаю Другої світової війни західноєвропейці вважали війну жахливою та руйнівною. Ця зміна ставлення до війни призвела до зростання популярності пацифізму та проти повстанських рухів. Люди стали більше усвідомлювати жахливі наслідки війни та шукати альтернативні шляхи вирішення конфліктів. 20 століття також було часом розвитку міжнародного права та гуманітарного права. Ці норми та принципи покликані захистити цивільне населення від жорстокості війни та забезпечити відповідальність тих, хто вчиняє злочини проти людства. На жаль 21 століття також не обійшлося без війн. Війни в Іраку (2003-2011) та Афганістані (2001-2021) знову розпалили дебати про роль війни в сучасному світі. Зростає стурбованість тероризмом, кібервійною та гібридними війнами [20]. Розвиваються нові технології, які можуть зробити війну ще більш руйнівною. Після терористичних нападів 11 вересня 2001 року рівень підтримки військових дій проти терористичних організацій у Сполучених Штатах та інших західних країнах зріс. Військове втручання, спрямоване на захист цивільного населення та запобігання гуманітарним катастрофам у деяких конфліктах, наприклад у Косово та Ліберії, також має значний вплив на ставлення до війни.

ЗМІ також відіграють важливу роль у формуванні громадської думки про війну. Те, як висвітлюється конфлікт, може вплинути на те, як люди сприймають війну та її учасників. Протягом історії існували численні антивоєнні рухи, які продовжують виступати проти будь-якого використання військової сили [23].

Отже, сучасне ставлення до війни в західному суспільстві можна характеризувати як складне і суперечливе. З іншого боку, війна все ще вважається необхідним злом у деяких ситуаціях, наприклад, для захисту від вторгнення або запобігання геноциду. Тим часом зростає усвідомлення жахливих наслідків війни як для людей, так і для навколишнього середовища.

Військові конфлікти можуть впливати на світогляд і переконання людей. Часто вони викликають підвищену ворожість, страх і ненависть до «ворога», змінюючи уявлення про безпеку. Війна може змінювати соціальну динаміку суспільства, змінюючи взаємини між людьми, статусні позиції та соціальні структури. Важливо відзначити, що в західному суспільстві немає єдиного ставлення до війни. Існує багато різних точок зору, від пацифізму до прийняття війни як останнього засобу. Ці погляди постійно розвиваються під впливом нових подій і змін у світі.

II. ОСНОВНІ АСПЕКТИ В ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ

2.1 . Психологічні аспекти війни в західній культурі

Психологія воїнів є складною та багатогранною галуззю, яка досліджує психічні процеси, емоції, поведінку та мотивацію людей, які стикаються з насильством, бойовими та екстремальними ситуаціями. Ця галузь знань охоплює широкий спектр аспектів, від індивідуальних характеристик до групової економіки та впливу війни на суспільство. Здатність воїна витримувати високий рівень стресу, тривоги та страху, які неминуче виникають у бойових ситуаціях [35, с. 567] .

Аналіз антропологічних аспектів війни та природи людської агресії та жорстокості є складним завданням, оскільки ці поняття багатогранні та розглядаються з різних точок зору. Деякі антропологи вважають, що агресія та жорстокість є результатом еволюційного розвитку, що певний ступінь агресії міг бути корисним для виживання під час еволюції, і що агресія та жорстокість формуються соціальними та культурними факторами, такими як виховання, поведінкові та ідеологічні норми. Дослідження в галузі психології та нейробіології також допомагають нам зрозуміти природу людської агресії. Наприклад, деякі дослідження показують, що агресія може бути пов'язана з певними характеристиками мозку та нейромедіаторів. Системи переконань, ідеології та культурні норми впливають на сприйняття проактивної поведінки та можуть стимулювати або гальмувати її прояв. Наприклад, військові конфлікти часто виправдовуються націоналістичними чи релігійними ідеями. Деякі дослідження показують, що екологічні та економічні фактори, такі як дефіцит ресурсів і економічна нерівність, можуть спричиняти конфлікти та сприяти проактивній поведінці [3].

Для того аби проаналізувати як війна вплинула на психіку людей розглянемо психологічні характеристики людей від середньовіччя та до наших часів.

Відсутність психологічної допомоги в середні віки. Тоді не було поняття психологічної допомоги. Жертви війни були залишені самотійно справлятися зі своїми травмами, що призводило до розвитку серйозних психологічних проблем. Психічні розлади часто засуджувалися й оточувалися забобонами. Це ускладнило людям пошуки допомоги та призвело до соціальної ізоляції.

Релігійне пояснення, травми на війні часто розглядалися як результат Божої волі або покарання за гріх. Це може посилити почуття провини та сорому у жертви. У Середньовіччі звірства були звичайним явищем. Люди стали нечутливими до страждань інших, бо звикли до насильства та смерті.

Релігія відігравала важливу роль у житті людей того часу. Віра в Бога та молитви допомагають їм подолати травму та знайти сенс життя. Також творчість, наприклад музика, живопис і поезія, допомагала людям виражати свої емоції та знаходити нові способи самовираження. Постійна загроза війни та насильства створювала атмосферу страху та невизначеності в середньовічному суспільстві. Люди жили в постійному очікуванні нападу [3].

Багато авторів того часу описували психологічні стани в релігійних або моральних термінах, а не в наукових термінах. Наприклад, Абуль-Касім аль-Захраві арабський лікар, хірург і письменник 10 століття, який писав про психологічні проблеми, такі як меланхолія, тривога та манія. Він вважав, що ці проблеми можуть бути викликані фізичними або емоційними факторами. Арнольд Віланова іспанський лікар, філософ і алхімік 13 століття, який писав про психологічні проблеми, такі як фобії та obsesивно-компульсивний розлад. Він вважав, що ці проблеми можуть бути викликані дисбалансом в організмі. Однак, їхня робота дає нам цінні знання про те, як поведуться люди в цій країні. Середньовічні люди визнавали та відчували психологічні проблеми.

Новий час (XVI-XVIII століття) суттєво змінився в усвідомленні та розумінні психологічних наслідків війни. Ці зміни були спричинені різними факторами. Прогрес наукового мислення призвів до більш систематичних досліджень людського розуму, включаючи вплив війни на емоції, поведінку та когнітивні функції [3].

Гуманістичні ідеї почали в цей час набирати популярності, вони наголошували на цінності людського життя та гідності особистості, сприяли зростанню співпереживання жертвам війни та визнанню їхніх страждань.

Сучасні війни стають все масштабнішими та руйнівними, збільшуючи кількість жертв і ускладнюючи психологічні травми. Суть еволюції свідомості жертв війни в цей період полягає в наступному. XVII століття французький лікар Ніколас Тульпіус вперше описав симптоми «солдатської хвороби», яка згодом стала відомою як «бойовий стрес» або «посттравматична хвороба» (ПТСР). XVIII століття швейцарський лікар Йоганн Лаватер стверджував, що війна може викликати такі психічні розлади, як депресія, тривога та божевілля. XVIII століття американський лікар Бенджамін Раш досліджував вплив бойових дій на свідомість солдатів і визнав, що війна може викликати занепокоєння, ПТСР та депресію.

Епоха Просвітництва (XVIII-XIX століття) була часом серйозних змін у поглядах на природу людини, суспільство та роль війни. Це породило нові уявлення про психологію жертв війни. Війну почали визнавати як жахливу подію, яка завдає не лише фізичної шкоди, а й психологічної. Почали визнаватися наслідки війни, зокрема посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).

Вільям Каллен шотландський лікар, який описав стан, пізніше відомий як ПТСР. Також Томас Деас британський лікар розробив метод «моральної терапії» для лікування психологічних проблем, пов'язаних з війною. Попри ці обмеження, епоха Просвітництва заклала основу для сучасного розуміння свідомості жертв війни. Це призвело до кращого розуміння психологічних наслідків війни та розробки більш ефективних методів лікування. Багато методів лікування того часу були засновані на теоріях та спостереженнях, а не на наукових дослідженнях.

Джо Локк (1632-1704) англійський філософ, який вважається одним з основоположників емпіризму. Він стверджував, що людський розум — це «чиста дошка», яка записується як досвід, і що цей досвід переривається, що призводить

до розладів. Варіам Кондо (1710-1783) один із засновників біонауки. Він класифікував психічні захворювання та розробив методи лікування [14].

Однак, роботи мислителів цього періоду заклали фундамент для розвитку сучасної психіатрії та психології.

20-21 століття характеризуються війнами безпрецедентного масштабу та жорстокості, які завдають психологічних травм мільйонам людей. Психологія жертв війни зазнала значних змін у цей період, відображаючи еволюцію методів ведення війни, зміни соціальних і культурних норм, розвиток нових методів психологічної допомоги. Поява ядерної, хімічної та біологічної зброї, а також використання дронів та інших дистанційно керованих бойових систем спричиняє нові типи психологічних травм, пов'язаних із беспорядністю, страхом невідомого та емоційною дистанцією від насильства. Війни XX-XXI століть, завдяки науковим дослідженням і практичному досвіду, характеризуються значним зростанням кількості втрат серед мирного населення, які є психологічними, зокрема дітей, жінок та людей похилого віку. Травма поширилася. З'явилися нові методи психологічної допомоги, такі як EMDR-терапія, когнітивна-поведінкова терапія, орієнтована на травму та також групова терапія [35].

ПТСР залишається одним із найпоширеніших психічних розладів, пов'язаних з війною. Він може приймати різні форми, включаючи спогади, кошмари, тривогу, депресію, труднощі зосередження, розчарування, уникнення соціальних контактів та інші симптоми. Сьогодні існує багато ефективних психотерапій, які допомагають впоратися з ПТСР, СДУГ і та з іншими психологічними проблемами які пов'язані з війною.

Отже, століттями війна залишається одним із найжахливіших явищ в історії людства, знищуючи не лише міста та життя, а й душі людей. Війна може завдати психологічної травми та стресу населенню. Солдати та цивільні жертви під час бою можуть відчувати посттравматичний стресовий розлад та інші психологічні проблеми. Також війна може призводити до підвищення рівня агресії та ворожнечі в суспільстві, яке може виявлятися в збільшенні випадків

насильства та конфліктів. Люди можуть брати участь чи вступати у військових конфліктах з багатьох причин, у тому числі для захисту своєї країни, ідеологічних переконань, амбіцій або просто для виживання. Від раннього Середньовіччя до сьогодні війна продовжує завдавати глибокої психологічної травми, яка вимагає розуміння, співпереживання та комплексного підходу до подолання. Покоління жертв війни страждають від посттравматичного стресового розладу (ПТСР), тривоги, депресії, провини, сорому та фізичних проблем. Їхні почуття, думки та поведінка можуть швидко змінюватися, тому вони потребують кваліфікованої психологічної підтримки та допомоги. Сучасні дослідження дозволяють нам краще зрозуміти вплив війни на людей різного віку, статі, культури та соціальних класів. Це призвело до вдосконалення методів лікування та реабілітації, а також розвитку нових підходів до психосоціальної підтримки жертв війни. Це включає дипломатичні зусилля та миротворчі місії, а також зусилля з усунення причин війни, таких як бідність, нерівність і дискримінація [14].

2.2 Етичні аспекти війни в західній культурі

Етика зародилася в Стародавній Греції, де філософи, такі як Сократ, Платон та Аристотель, досліджували поняття добра, щастя, справедливості та чесноти. У західному світі поняття справедливості та несправедливості століттями вивчали філософи, теологи та юристи [31].

Основні принципи військового правосуддя були трансформовані в давньогрецькій і римській філософії, а пізніше розвивалися в християнстві та правових традиціях. Для початку необхідно зрозуміти поняття, що таке справедлива та несправедлива війна.

Справедлива війна- це війна, яка ведеться морально чесним і справедливим способом. Її проводять для захисту від несправедливої агресії, відновлення справедливості та запобігання великому злу.

Несправедлива війна -це війна, яка ведеться з незаконними цілями й незаконними засобами. Яка обумовлена з агресивними мотивами, помстою чи ненавистю.

Існують різні теорії про те, що робить війну справедливою чи несправедливою. Деякі з найбільш відомих теорій:

Теорія справедливої причини, також відома як теорія справедливої війни, є однією з основних концепцій моральної філософії, яка стосується моральної належності військових дій. Ця теорія шукає виправдання, коли військові дії вважаються морально виправданими [31].

Основні елементи теорії справедливої причини включають:

- Згідно з цією теорією, військові дії можуть бути виправданими для захисту себе або інших від нападу. Це включає право на самооборону як індивідуальне, так і колективне (наприклад, оборона держави);

- Теорія справедливої причини, також розглядає питання авторитету влади. Загалом, морально справедлива війна потребує легітимного керівного органу для прийняття військових рішень відповідно до конкретних процедур і норм;

- Основи моральної обґрунтованості. Ця теорія розглядає такі принципи доцільності як необхідність, пропорційність, непропорційна шкода, передбачувана мета та неможливість досягти мети та мінімізувати страждання, щоб її придушити;

- Теорія справедливості, часто включає зобов'язання засуджувати воєнні злочини, такі як невинне застосування сили, напади на невинних цивільних осіб і систематичні порушення прав людини.

Філософи замислювалися над питанням справедливості на війні протягом довгої історії, від стародавніх часів до сучасності. Нижче наведено деяких відомих філософів, які розглядали це питання.

Такі відомі філософи античності як Сократ та Платон мали свою думку про справедливість війни та висловлювали її у своїх творах [3].

Своїм прикладом Сократ писав, що закон необхідно дотримуватися навіть під час війни.

У своїх діалогах Платон особливо аналізував визначення війни в термінах «Політики» і «Закону» [28]. Не менш відомий філософ Аврелій Августин у своїй книзі «Про гріх війни», розвинув поняття справедливості та влади, досліджуючи справедливість і проблеми війни з християнської точки зору. Іммануїл Кант у своїй праці «Метафізиці моралі», розглядав справедливість війни як частину загальної системи моральних зобов'язань. Він вважав, що війна – це саме час захисту і виконання моральних зобов'язань. Також філософ сучасності Майкл Волцер він працює в галузі політичної філософії та міжнародних відносин, є різні думки щодо того, хто має право розпочати справедливу війну. У той час як одні вважають, що це право мають лише суверенні держави, інші вважають, що несправедливо вторгненні групи людей також можуть мати це право.

Також важливий етичний аспект це є концепція права на ведення війни. В західній культурі протягом всієї історії цей аспект був предметом глибоких філософських і правових міркувань. Традиційно вважалося, що нації мають право захистити себе від нападу з боку інших націй. Цей принцип тепер відомий як «право на війну» [34]. Це включає й інші причини, які виправдовують війну, наприклад захист невинних людей від шкоди, запобігання масовому геноциду та нищівний політичний тиск. Але завжди були ті, хто оскаржував право нації вести війну. Пацифісти стверджують, що всі війни несправедливі і їх слід уникати за будь-яку ціну. Дехто стверджує, що війна може бути виправдана лише в дуже обмежених випадках, наприклад, для захисту політичних партій або захисту основних прав людини. У 20-му столітті з'явилося міжнародне право, яке регулювало ведення війни та зводило до мінімуму страждання цивільного населення. Це право ґрунтується на принципі *jus in bello*, або «права під час війни». *Jus in bello* забороняє використання певної зброї та методів ведення війни та встановлює стандарти поведінки з військовополоненими та цивільними особами. Наступний етичний аспект, це воєнні злочини та злочини проти людяності.

Поняття воєнних злочинів і злочинів проти людства походять із західної культури. Перші спроби кодифікації законів війни відбулися в середні віки, а в XIX столітті були укладені перші міжнародні договори, які забороняли певні види зброї або методи ведення війни. У контексті західної культури все більше уваги приділяється визначенню тих, хто вчиняє воєнні злочини та злочини проти людства. Міжнародні суди, такі як Міжнародний кримінальний суд, були створені для розслідування та переслідування винних у таких злочинах. Після Другої світової війни Нюрнберзький і Токійський трибунали були створені для переслідування воєнних злочинів і злочинів проти людства. Ці трибунали створили прецедент для створення Міжнародного кримінального суду, який був заснований у 1998 році. Західна культура приділяє велику увагу захисту прав людини, гуманітарним цінностям і моральним принципам. Тому воєнні злочини та злочини проти людяності є особливо неприйнятними, оскільки вони порушують ці важливі цінності [34].

Також ще один важливий аспект такий як «війна та патріотизм». Війна і патріотизм – дві складні теми, які століттями досліджували філософи, політологи та письменники. Патріотизм – це любов до Батьківщини і готовність до самопожертви заради неї. Вважається чеснотою, яка об'єднує і зміцнює людей. Але патріотизм також можна використовувати для виправдання війни, вторгнення та інших шкідливих дій. Важливо зазначити, що етичні аспекти

війни є складними та суперечливими. У той час як одні вважають, що війна завжди неправильна з моральної точки зору, інші вважають, що війна виправдана за певних обставин, наприклад, для самозахисту та захисту невинних людей від шкоди.

Отже, етичні аспекти західної культури відіграють важливу роль у визначенні моральних стандартів і норм поведінки. Ці аспекти формуються на основі тривалого історико-філософського розвитку і відображають глибинні цінності та переконання суспільства. Основні етичні принципи західної культури включають повагу до прав людини, захист життя та гідності всіх людей, визнання моральної відповідальності за свої дії та прагнення до справедливості

та рівності. Ці принципи з'являються в усіх сферах життя, включаючи військові конфлікти, політичні рішення, економічні взаємодії, соціальні та культурні відносини. Війна підіймає багато етичних і моральних проблем, у тому числі використання насильства. На війні важливу роль відіграє внутрішня боротьба між аспектами людської природи. Це може призвести до актів героїзму, турботи та самопожертви, але також може сприяти агресії, насильству та жорстокості. Насильство під час війни може бути виправдане з точки зору захисту сторони або захисту інших. Деякі люди вважають застосування насильства неприйнятним і морально несправедливим. Етика війни і патріотизму відіграють особливу роль у регулюванні дій і взаємодії учасників конфліктів, сприяючи збереженню гуманітарних цінностей і прав людини. Відповідальна війна, дотримання міжнародного гуманітарного права та міжнародне співробітництво зменшують страждання та сприяють миру та стабільності.

2.3. Філософські аспекти в західній культурі

З філософської точки зору війну можна розглядати як прояв складних взаємозв'язків між людством, цінностями, амбіціями та людською природою. Деякі філософи розглядають війну не лише як руйнування та страждання, а і як можливість для самопізнання, еволюції та розвитку. Також філософи вважають, що війна виправдана лише тоді, коли існує законна потреба захистити правду, свободу та безпеку. Вони вірять, що війна має сенс лише як засіб досягнення справедливості та захисту основних людських цінностей [32].

У західній культурі існує багато різних поглядів на цю тему, які можна узагальнити в кількох основних напрямках. У лібералізмі, ідея полягає в тому, що війна не є неминучою, але її можна запобігти шляхом співпраці та дипломатії. Ліберали вважають, що держави повинні прагнути вирішувати суперечки мирним шляхом, використовуючи такі інструменти, як міжнародне право та дипломатичні переговори. Вони також стверджують, що війна може бути виправдана лише в крайньому разі, коли інші засоби вичерпано.

Наприклад Джон Локк (1632-1704) казав - : «Люди народжуються вільними та рівними в правах.» Також ще його видатна цитата: "Жодне суспільство не

може бути щасливим, якщо воно не ґрунтується на принципах свободи та справедливості." Також видатний ліберал Жан-Жак Руссо (1712-1778) сказав так – «Люди народжуються вільними, але всюди вони в кайданах.»

Елеонора Рузвельт (1884-1962) : «Ніхто не народжується ненавидячи іншу людину через колір її шкіри, її походження, релігію чи національність. Люди навчаються ненавидіти, і ми повинні навчити їх любити, бо любов - це природніше для людського серця, ніж ненависть.»

Наступний напрямок це – ідеалізм. Суть ідеалізму в тому, що війни можна виправдати, якщо вони ведуться для досягнення морально законних цілей, таких як поширення демократії та свободи. Видатний філософ Іммануїл Кант (1724-1804) казав : «Вічний мир є не просто мрією, а завданням, яке розум повинен намагатися виконати.» Ідеалісти вважають, що держави мають моральний обов'язок втручатися у справи інших країн, щоб запобігти жорстокості та несправедливості [17]. Вони також стверджують, що війна може бути інструментом для створення кращого світу. Вудро Вільсон (1856-1924) «Світ повинен бути безпечним для демократії.»

Реалізм стверджує, що війна є неминучим наслідком людства. Люди за своєю природою егоїстичні та жадібні, та зрештою це призводить до війни. Реалісти вважають, що країни повинні готуватися до війни, щоб захистити себе від інших країн. Вони також стверджують, що війна може бути виправданою, якщо вона ведеться для досягнення реалістичних цілей, таких як захист національних інтересів і запобігання геноциду. Нікколо Макіавеллі (1469-1527) казав: «Люди охочіше вірити тому, що вони хочуть, ніж тому, що є насправді.»

Та останній напрямок це – пацифізм. Цей напрямок вважає, що війна завжди морально неправильна, незалежно від обставин. Пацифісти вважають, що насильство ніколи не є виправданим і що конфлікти слід вирішувати мирними засобами. Вони також стверджують, що війна завжди приносить страждання та руйнування і ніколи не є виправданою.

Бернард Шоу (1856-1950) «Війна - це злочин проти людства.»

Мартін Лютер Кінг-молодший (1929-1968) «Насильство - це остання зброя, яку слід використовувати. Це крик розчарування».

А чи існує можливість подолання війни ?

Очевидно що одним з основних шляхів подолання війни є досягнення мирного вирішення конфлікту шляхом переговорів, дипломатичних зусиль, укладення мирних угод. Це може включати встановлення припинення вогню, обмін полоненими, виведення військ і вирішення основного конфлікту, який призвів до війни. Припинення війни також вимагає політичних та економічних реформ, спрямованих на зміцнення інституцій, вирішення конфліктів і забезпечення соціальної стабільності. Це включає розбудову демократичних інститутів, боротьбу з корупцією та поживлення економіки. Для подолання війни може знадобитися соціальне та культурне примирення між різними групами, залученими в конфлікт. Це включає підтримку процесів правди та примирення, плюралізму та культурного розмаїття, а також сприяння взаєморозумінню та толерантності. Видатний філософ Жан-Поль Сартр у своїх роботах висловлював підтримку пацифістичних ідей та відмову від війни як засобу вирішення конфліктів. Він підкреслював важливість діалогу та взаєморозуміння між народами [27].

Тож яка роль пацифізму та антивоєнного руху у західній культурі?

Ранні приклади пацифізму можна знайти ще в релігійних текстах, таких як Біблія та Коран, які прагнуть миру та любові до ближнього. Пацифізм став більш організованим рухом у ХІХ столітті завдяки таким діячам, як Вільям Ллойд Гаррісон та Еліу Рот.[27] Ці перші пацифісти часто виступали проти рабства та інших форм соціальної несправедливості.

У ХХ столітті у відповідь на жахи двох світових воєн пацифізм почав набирати популярність. Після Другої світової війни пацифізм став тісно пов'язаним з рухом за ядерне роззброєння. Такі організації, як Кампанія за ядерне роззброєння (CND), організовують масштабні протести проти ядерної зброї.

Пацифісти та опозиційні активісти пропагують ідеї миру та не насильства та наголошують на важливості діалогу, співпраці та мирного вирішення

конфліктів. Паціфісти та опозиційні активісти сприяють розвитку демократії та громадянського суспільства, протистоячи авторитарним режимам і військовим конфліктам, які загрожують правам і свободам людини. Паціфізм і антивійськові рухи сприяють створенню культури миру та не насильства та підтримують мирні цінності, толерантність і взаєморозуміння. Паціфізм справив великий вплив на західну культуру. Він допоміг запобігти війні та сприяти суспільним змінам, миру та взаєморозумінню. Сьогодні паціфізм залишається значною силою в західному суспільстві та відіграє важливу роль у прагненні до кращого світу [34].

Людська природа в контексті війни.

Деякі люди вважають, що людина від природи має насильницький характер і що війна є неминучим результатом. Ця точка зору часто базується на ідеї, що люди народжуються з інстинктом агресії й що його потрібно звільнити. Деякі люди вважають, що насильство є продуктом освіти та соціалізації. Це базується на ідеї, що люди вчаться бути жорстокими через сім'ю, культуру та інші соціальні інститути, а деякі вважають, що насильство є продуктом соціальних, політичних та економічних факторів, таких як бідність, нерівність і дискримінація. Цей погляд ґрунтується на ідеї, що насильство часто є результатом несправедливості та відсутності можливостей. Деякі люди вірять, що насильство неминуче і що мир можливий. Це ґрунтується на ідеї, що люди дбайливі, готові співпрацювати та здатні вирішувати суперечки мирним шляхом [13].

Можливо, люди мають природну схильність до насильства. Однак ці тенденції можуть бути посилені або послаблені соціальними, політичними та економічними факторами. Якщо ми зможемо краще зрозуміти, чому люди вдаються до насильства, ми зможемо створити ефективніші стратегії для усунення основних причин війни.

Отже, завдяки філософським дискусіям і проникненню західної культури у війну виявилось, що це складне і багатогранне явище, яке вимагає глибокого розуміння різних точок зору. Філософія війни в західній культурі відображає

багатошаровий погляд на справедливість, мораль, етику та значення військового конфлікту. Між тим, філософи вважають справедливу війну необхідним злом, але її джерела сягають глибокої давнини. Вони стверджують, що війна може бути виправданою, лише якщо вона захищає важливі цінності та права людини. З іншого боку, пацифістські погляди наголошують на мирному вирішенні конфліктів і відмові від будь-яких форм насильства. Підсумовуючи, можна сказати, що філософські аспекти війни в західній культурі відображають складність і суперечливість феномену війни та необхідність постійних дискусій і рефлексій для розуміння і вирішення військових конфліктів.

2.4. Війна та майбутнє людства

Століттями війна була одним із найжахливіших явищ в історії людства, яке руйнувало не лише міста та життя, а й саме майбутнє. Це кидає виклик нашому існуванню та підіймає фундаментальні питання про мораль, етику, цінність людського життя та можливість мирного співіснування.

Які ж виклики несе війна для майбутнього людства?

З розвитком сучасних технологій війни стають все більш руйнівними, і існує ризик застосування ядерної, хімічної та біологічної зброї, що може призвести до незворотних наслідків для Землі та людства. Це позбавляє людей доступу до їжі, води, медичних послуг та інших необхідних ресурсів, створюючи масштабну гуманітарну кризу. Також війни завдають великої шкоди економіці, руйнуючи виробництво, інфраструктуру та торговельні відносини, зубожаючи населення та сповільнюючи економічний розвиток. Війна залишає тих, хто вижив, з глибокою психологічною травмою, що це впливає на психічне здоров'я, поведінку та світогляд поколінь. Але, попри страх війни, ми не можемо втрачати надію на краще майбутнє. Є багато людей і організацій, які працюють над запобіганням війни, захисту людей від руйнівних впливів і створенням мирного світу.

Чи є надія на Мир ?

Все більше людей у всьому світі визнають необхідність мирного вирішення конфліктів і об'єднуються, щоб протистояти війні та заохочувати мирні альтернативи. Міжнародне право і дипломатія відіграють важливу роль у запобіганні війнам і мирному вирішенні конфліктів, також поширення демократії та повага до прав людини сприяють створенню більш чітких і мирних суспільств, до прикладу, у своїй роботі «Мир, як перманентний мир», Кант висловлював ідею, що лише установлення всесвітнього права та утворення світового уряду може гарантувати мир та стабільність міжнародних відносин. Важливо зазначити, що розвиток нових технологій можна використовувати не тільки в розробці зброї, але і для запобігання війнам за допомогою початкових прикордонних систем у конфліктах і миротворчих операціях. Історія людства показує, що навіть у найважчі часи люди демонстрували свої можливості. Саме співчуття, емпатія та дух єдності дають нам надію, що ми зможемо подолати жорстокість і побудувати краще майбутнє.

А чи є можливість подолання війни?

Деякі філософи вважають війну неминучим результатом людської природи. Вони стверджують, що люди від природи схильні до насильства та конфліктів, і що війна завжди буде частиною людського досвіду. Ці філософи часто базують свої аргументи на реалістичному світогляді, який розглядає країни як насильницькі та небезпечні місця, які повинні постійно прагнути до влади та безпеки. Світ стає все більш взаємопов'язаним через торгівлю, технології та міжнародні організації. Це робить війну дорожчою та руйнівною для всіх учасників і робить співпрацю більш вигідною. До цього коефіцієнти конверсії зростають. Зараз більшість країн світу підписали Статут Організації Об'єднаних Націй, який зобов'язує їх вирішувати свої розбіжності мирним шляхом, ненасильницькі методи опору, такі як бойкоти, страйки та громадянська непокора, стають дедалі ефективнішими засобами просування соціальних і політичних змін також люди все більше усвідомлюють людську ціну війни, включаючи смерті, поранення, евакуацію та психологічні травми. Але існування ядерної зброї робить глобальну війну потенційною катастрофою, не лише

перешкоджаючи країнам запуснути ядерну зброю, але й збільшуючи ймовірність того, що регіональні конфлікти переростуть у більші війни, несправедливість і нерівність між націями можуть призвести до конфліктів і війни. Послаблення авторитарних режимів, які ігнорують міжнародне право та норми, може збільшити ймовірність застосування сили для вирішення розбіжностей у думках також психологічні бар'єри, такі як упередження, ненависть і страх, можуть ускладнювати людям розуміння та співпрацю з іншими групами.

Отже, важливо пам'ятати, що немає простих рішень, і що подолання війни вимагатиме багато років зусиль для зміни свідомості як окремих людей, так і груп. Майбутнє людства визначається методами, які ми обираємо.

Чи продовжимо ми йти шляхом ворожнечі та насильства, що веде до руйнування чи об'єднаємося, щоб побудувати світ миру, розуміння та співпраці? Від нас залежить зробити все можливе, щоб війна стала трагічним уроком минулого, а не жахливою реальністю майбутнього.

Сучасні війни та їх вплив на світовий порядок.

Сучасна війна дуже відрізняється від воєн минулого. Бої часто відбуваються не між державами, а між недержавними збройними групами, такими як терористи та антимілітарні групи. Така війна також ведеться новими способами з використанням нових технологій, таких як безпілотники та кіберзброя. Вплив сучасної війни на світовий порядок є руйнівним. Війна призводить до величезних смертей і руйнувань, залишивши мільйони жертв, це також підриває легітимність міжнародного права та інститутів. Сучасні війни часто відбуваються у вже нестабільних регіонах і можуть призвести до насильства та конфліктів[33]. Вони спричиняють масову смерть і руйнування, переміщуючи мільйони людей. Також, сучасні війни часто порушують міжнародне право і можуть підірвати легітимність міжнародних організацій і норм, також можуть призвести до зростання екстремізму, оскільки люди шукають фундаментальних розв'язань своїх проблем. Війна може призвести до розповсюдження зброї, включаючи зброю масового знищення, і становити загрозу міжнародній безпеці. Важливо зазначити, що не всі сучасні війни

однакові. Деякі війни ведуться, щоб захистити людей від тиранії або сприяти розвитку демократії. Наприклад війна проти тероризму (2001 року), ця війна почалася після терористичних нападів на Сполучені Штати 11 вересня 2001 року. Сполучені Штати та їхні союзники вторглися в Афганістан, щоб повалити підтримуваний Аль-Каїдою, режим Талібану. Потім війна поширилася на інші країни, зокрема Ірак і Сомалі. Війна з терором мала далекосяжні наслідки, коштуючи сотням тисяч життів і дестабілізуючи цілі регіони [18].

Також сучасні війни значно впливають на західну культуру, і цей вплив може бути відчутним у багатьох аспектах.

Швидкість масової комунікації зробила сучасні конфлікти набагато доступнішими для західної аудиторії через телевізійні новини, соціальні медіа, онлайн-новини та фільми. Це може сформувати громадську думку та сприйняття війни. Сучасна війна може завдати емоційної травми як солдатам, так і цивільним. Це може відобразитися на культурі через підвищену увагу до проблем психічного здоров'я, травм війни та проблем ветеранів. Також сучасна війна часто є темою фільмів, книг, відеоігор та інших видів розваг. Це може вплинути на сприйняття війни, бійців і жертв конфлікту.

Сучасні війни зараз також дуже впливають на західну культуру, розглянемо декілька прикладів.

Військові фільми та серіали, як-от «Врятувати рядового Райана», «Американський снайпер», «Велика стіна» та «Врятувати Гріффіна», зображують різні аспекти війни, солдатів і сім'ї. Це може вплинути на суспільне сприйняття війни та моральні аспекти конфлікту. Звісно література, книги про війну, в яких описується досвід солдатів, жертв війни та їхніх сімей, також мали великий вплив на західну культуру. Прикладами є «Воно» Енді Макнаба або «Візьми з війни те, що бачиш» Ернеста Хемінгуея. Також, сучасні художники можуть створювати роботи, що відображають жорстокість і страждання війни. Цю роботу можна побачити в галереях та музеях західних країн.

Війна може вплинути на спортивні події та результативність спортсменів. Наприклад, під час Олімпіади чи інших міжнародних змагань військові можуть виступати під прапором своєї країни на знак визнання їхніх зусиль і жертв.

Але ж чому західна культура має такий вплив на сучасний світ?

Країни Заходу відіграють провідну роль у розвитку масової комунікації, технологій і розваг. Такі інновації, як кіно, телебачення, музика, Інтернет і соціальні мережі, дозволили західній культурі охопити широку аудиторію в усьому світі та вплинути на неї. Значний економічний вплив на світовій арені мають країни Заходу, особливо США та деякі країни Європи. Це дозволяє їм впливати на економічні та торгові процеси, які, своєю чергою, впливають на культурну взаємодію та обмін ідеями. Також, західні країни часто характеризуються високим рівнем інтелектуальної та культурної свободи, що заохочує розвиток інноваційних ідей, творчості та культурного обміну. Глобалізація зробила західну культуру більш доступною та впливовою. Ідеї, продукти та цінності західної культури поширюються по всьому світу через ЗМІ, технології та міжнародний обмін. Також, західна модель освіти, яка наголошує на критичному мисленні, індивідуальності та свободі дослідження, була прийнята багатьма країнами світу. Ця освітня модель сприяла інноваціям і розвитку в різних сферах [37].

Західна культура справила значний вплив на сучасний світ завдяки своїй потужності ЗМІ, економічній потужності, політичним і суспільним моделям і науковим досягненням. Цей вплив відображається в широкому поширенні західних культурних продуктів і прийнятті західних цінностей та ідеалів у багатьох країнах світу. Ці фактори разом роблять західну культуру важливим елементом сучасного світу, що впливає на спосіб життя, думки та ідеї людей у всьому світі.

Отже, сучасна війна є серйозною загрозою світовому порядку. Наслідки відчуваються не лише в зонах конфлікту, а й у всьому світі. Щоб створити більш мирний і справедливий світ, важливо вжити заходів для запобігання та пом'якшення наслідків сучасної війни. Також, варто зазначити, що сучасні війни

спричиняють значні зміни в політичній, економічній та соціальній сферах. Також, сучасні війни лише впливають на західну культуру через медіа та розваги, а й провокують глибокі дискусії та роздуми про роль війни в сучасному світі та її вплив на суспільство.

Сьогодні світові війни часто мають глобальні наслідки, які впливають на міжнародні відносини, економічну стабільність і безпеку. Вони викликають кризу в країнах, масову міграцію, руйнування інфраструктури та впливають на розвиток усього регіону. Зміни, викликані війною, призводять до нових союзів, конфліктів і перерозподілу влади, формуючи нові геополітичні реалії. Сучасна війна також сприяє розвитку військових технологій і оборонної промисловості, що має довгостроковий вплив на світову економіку. Отже, сучасні війни не лише змінюють чинний світовий порядок, а й можуть сформувавши майбутнє.

ВИСНОВОК

У рамках даної класифікаційної роботи на тему «Феномен війни в західній культурі» було проведено дослідження різних аспектів війни з філософської, культурної, етичної, психологічної та історичної точок зору. Це дослідження показало, що західна культурна є складним і багатогранним явищем, яке залежить від різних факторів, включаючи політичні, етичні, соціальні, філософські, психологічні та культурні аспекти. Хоча західна культура традиційно розглядає війну як засіб вирішення конфліктів, вона також виявляє великий інтерес до морально-етичних проблем, пов'язаних із застосуванням сили. Філософи, вчені та активісти пропонують різні погляди на визначення війни, її моральні аспекти та наслідки.

Коли ми аналізуємо західні твори мистецтва, ми бачимо, що війна часто служить каталізатором для глибоких філософських роздумів і емоційних переживань. З давнини до сучасності образи війни в мистецтві еволюціонували, але залишаються постійним джерелом натхнення та роздумів. Античний епос, середньовічна література, живопис епоха Відродження, романтична поезія та сучасні фільми трактують війну як відображення часу та соціальних змін.

Особливо важливою є роль війни у формуванні національної ідентичності та колективної пам'яті. Військові конфлікти часто використовуються для побудови наративів про героїзм, жертвність і боротьбу за свободу. Водночас сучасні підходи до розуміння війни підкреслюють її руйнівні наслідки для людства та закликають до пацифізму та глобальної співпраці.

Аналізуючи антропологічні аспекти війни, вторгнення та жорстокості в людських суспільствах, можна пояснити цілу низку факторів, включаючи еволюційні, соціокультурні, психологічні та фактори навколишнього середовища. Війни часто слугували каталізаторами змін і інновацій у суспільстві. Досягнення технологій і науки, зокрема, часто були результатом військових конфліктів. Також війна вплинула на формування національної ідентичності та патріотизму та сприяла національній єдності в часи кризи.

Але попри романтизацію війни протягом історичних періодів, сучасні підходи до цього явища більш критичні. Західна культура все більше визнає руйнівні наслідки військового конфлікту, зосереджуючи увагу на гуманітарній катастрофі, психологічній травмі та економічних втратах.

Таким чином, війна в західній культурі є складним і багатовимірним феноменом, який відображає глибокий людський досвід і соціальні зміни. Війна залишається предметом мистецтва та науки, спонукаючи до роздумів про природу конфлікту, його наслідки та можливості мирного співіснування. Вивчення цього феномену дозволяє краще зрозуміти не лише історію та культуру Заходу, а й універсальні аспекти людського існування та прагнення до миру та злагоди у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Античне мистецтво. Київ : Мистецтво, 1977. 180 с.
2. Платон. Діалоги. Харків : Фоліо, 2008. 352 с.
3. Тихолаз А. Г. Геракліт : Навч. посіб. з історії давньогр. філософії. Київ : Абрис, 1995. 160 с. Vasquez J. A., Valeriano B. Classification
4. Birken L. What Is Western Civilization?. *The History Teacher*. 1992. Vol. 25, no. 4. P. 451 . URL : <https://doi.org/10.2307/49353>
5. Butler W. A. *Ancient Philosophy*. *The Crayon*. 1858. Vol. 5, no. 7. P. 189. URL: <https://doi.org/10.2307/25527770>
6. Brosman C. S. The Functions of War Literature. *South Central Review*. 1992. Vol. 9, no. 1. P. 85. URL: <https://doi.org/10.2307/3189388> [дата звернення ; 01.04.2024].
- 7 . Coulson A. F. W. "Culture Wars". *Science*. 1994. Vol. 265, no. 5174. P. 854–855. URL: <https://doi.org/10.1126/science.265.5174.854>.c [дата звернення : 03.05.2024].
8. Cashin J. E. Trophies of War: Material Culture in the Civil War Era. *The Journal of the Civil War Era*. 2011. Vol. 1, no. 3. P. 339–367. URL: <https://doi.org/10.1353/cwe.2011.0061> [дата звернення 28.04.2024].
9. Cashin J. E., Rable G. C. Women at War. *Reviews in American History*. 1990. Vol. 18, no. 3. P. 343. URL: <https://doi.org/10.2307/2702665> [дата звернення : 01.03.2024].
10. *Culture Wars* / ed. by D. James, E. Plaice, C. Toren. Berghahn Books, 2022. URL: <https://doi.org/10.1515/9781845458119> [дата звернення : 01.05.2024].
- 11 . Carlin W. B., Strong K. C. A critique of Western philosophical ethics: Multidisciplinary alternatives for framing ethical dilemmas. *Journal of Business Ethics*. 1995. Vol. 14, no. 5. P. 387–396. URL: <https://doi.org/10.1007/bf00872100> [дата звернення :08.05.2024].

12. Dimaggio P., Markus H. R. Culture and Social Psychology: Converging Perspectives. *Social Psychology Quarterly*. 2010. Vol. 73, no. 4. P. 347–352. URL: <https://doi.org/10.1177/0190272510389010> [дата звернення: 28.04.2024].
13. Eisenbeiß S. A., Brodbeck F. Ethical and Unethical Leadership: A Cross-Cultural and Cross-Sectoral Analysis. *Journal of Business Ethics*. 2013. Vol. 122, no. 2. P. 343–359. URL: <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1740-0> [дата звернення: 02.05.2024].
14. Freeman D. *Dilthey's Dream: Essays on Human Nature and Culture*. University of Hawaii Press, 2002. 132 p.
15. Florovsky G. *Christianity and culture*. Belmont, Mass : Nordland Pub. Co., 1974. 245 p.
16. Field G. C. VII.–Ancient Philosophy and Modern Science. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 1926. Vol. 26, no. 1. P. 117–134. URL: <https://doi.org/10.1093/aristotelian/26.1.117> [дата звернення: 28.04.2024].
17. Guseynov A. A. *Philosophy: history and theory*. *Studies in East European Thought*. 2016. Vol. 68, no. 2-3. P. 107–117. URL: <https://doi.org/10.1007/s11212-016-9251-z> [date of access: 08.03.2024].
18. George A. *Theater pictorial: A history of world theater as recorded in drawings, paintings, engravings, and photographs*. Berkeley : University of California Press, 1953.
19. Huntington S. P. The West Unique, Not Universal. *Foreign Affairs*. 1996. Vol. 75, no. 6. P. 28. URL: <https://doi.org/10.2307/20047828> [дата звернення : 18.04.2024].
20. Haskell T. L., Patterson O. Freedom. I. Freedom in the Making of Western Culture. *Journal of Interdisciplinary History*. 1994. Vol. 25, no. 1. P. 95. URL: <https://doi.org/10.2307/206114> [дата звернення: 08.05.2024].
21. Hölscher T. Images of War in Greece and Rome: Between Military Practice, Public Memory, and Cultural Symbolism. *Journal of Roman Studies*. 2003. Vol. 93. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1017/s0075435800062699>

22. International Terrorism: A Bibliography. / B. Lowry et al. *The Journal of Military History*. 1989. Vol. 53, no. 3. P. 346. URL: <https://doi.org/10.2307/1985889> [дата звернення: 06.03.2024].
23. Interstate Wars. *The Journal of Politics*. 2010. Vol. 72, no. 2. P. 292–309. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022381609990740> [дата звернення : 01.05.2024].
- 24 .Jensen R. W., Gentry K. Identity Crisis between the Wars: How Doctrine Shaped the Marine Corps after World War I and Vietnam. *MCU Journal*. 2017. Vol. 8, no. 1. P. 62–81. URL: <https://doi.org/10.21140/mcu.j.2017080104> [дата звернення: 06.03.2024].
25. Johnston G. Revisiting the cultural Cold War. *Social History*. 2010. Vol. 35, no. 3. P. 290–307. URL: <https://doi.org/10.1080/03071022.2010.486581> [дата звернення : 04.05.2024].
- 26 .Luckhurst R. In War Times: Fictionalizing Iraq. *Contemporary Literature*. 2012. Vol. 53, no. 4. P. 713–737. URL: <https://doi.org/10.1353/cli.2012.0040> [дата звернення : 03.03.2024].
27. Lotz C. From Nature to Culture? Diogenes and Philosophical Anthropology. *Human Studies*. 2005. Vol. 28, no. 1. P. 41–56. URL: <https://doi.org/10.1007/s10746-005-3596-5> [дата звернення: 21.03.2024].
28. Licht W. Cultural History/Social History. *Historical Methods: A Journal of Quantitative and Interdisciplinary History*. 1992. Vol. 25, no. 1. P. 37–41. URL: <https://doi.org/10.1080/01615440.1992.9956341> [дата звернення : 05.05.2024].
- 29 .Masters D. C., Nostrand J. J. V., Schaeffer P. Western Civilization : A Political, Social and Cultural History. *International Journal*. 1950. Vol. 6, no. 1. P. 81. URL: <https://doi.org/10.2307/40197705> [дата звернення : 05.05.2024].
30. Mundy R. Birdsong and the Image of Evolution. *Society & Animals*. 2009. Vol. 17, no. 3. P. 206–223. URL: <https://doi.org/10.1163/156853009x445389> [дата звернення : 28.03.2024].

31. McFadden W. R. The Ethical Aspects of Limited War. *Journal of Church and State*. 1971. Vol. 13, no. 1. P. 113–127. URL: <https://doi.org/10.1093/jcs/13.1.113> [дата звернення: 19.05.2024].
32. Mahan A. T. *Some neglected aspects of war*. London : S. Low, Marston & Co., 1907. 193 p.
33. Nye R. A. Western Masculinities in War and Peace. *The American Historical Review*. 2007. Vol. 112, no. 2. P. 417–438. URL: <https://doi.org/10.1086/ahr.112.2.417> .
34. Pacifism [Stanford Encyclopedia of Philosophy]. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/pacifism/> [дата звернення: 08.05.2024].
35. Parker B. The Western Film and Psychoanalysis. *Film Quarterly*. 2014. Vol. 68, no. 2. P. 22–30. URL: <https://doi.org/10.1525/fq.2014.68.2.22> [дата звернення : 05.05.2024].
36. Richter D. K. War and Culture: The Iroquois Experience. *The William and Mary Quarterly*. 1983. Vol. 40, no. 4. P. 528. URL: <https://doi.org/10.2307/1921807> [дата звернення 08.05.2024].
37. Stouraitis I. ‘Just War’ and ‘Holy War’ in the Middle Ages. Rethinking Theory through the Byzantine Case-Study. *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik*. 2013. Vol. 62. P. 227–264. URL: <https://doi.org/10.1553/joeb62s227> [дата звернення : 28.04.2024].
38. Savage H. L. Hunting in the Middle Ages. *Speculum*. 1933. Vol. 8, no. 1. P. 30–41. URL: <https://doi.org/10.2307/2846846> (дата звернення 26.04.2024).
39. Sarkees M. R., Wayman F. W., Singer J. D. Inter-State, Intra-State, and Extra-State Wars: A Comprehensive Look at Their Distribution over Time, 1816–1997. *International Studies Quarterly*. 2003. Vol. 47, no. 1. P. 49–70. URL: <https://doi.org/10.1111/1468-2478.4701003> [дата звернення : 01.05.2024].